

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна*

Том 2

Харків
«Право»
2016

УДК 343.988
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за заг. ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 2. – Х. : Право, 2016. – 194 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-088-4 (т. 2)

ISBN 978-966-937-088-4 (т. 2)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

Список літератури

1. Голіна В. Соціальні та психологічні чинники кримінологічної віктимізації в Україні / В. Голіна // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2007. – № 3 (50). – С. 185–193.
2. Головкін Б. М. Поняття латентної жертви злочину у віктимології / Б. М. Головкін // Держ. політика у сфері захисту прав потерпілих від кримін. правопорушень в Україні : матеріали «круглого столу» в рамках VII Всеукр. фестивалю науки 25 квіт. 2013 р. 20 років НАПрН України. – Х., 2013. – С. 74–77.
3. Лисосед О. В. Про віктимологічну профілактику шахрайства проти приватної власності громадян / О. В. Лисосед // Конституція – основа державно-правового будівництва і соціального розвитку України : тези доп. та наук. повідомл. учасників наук. конф. молодих учених (м. Харків, 30 черв. 2001 р.). – Х., 2001. – С. 181–184.
4. Пивоваров В. В. Шахрайство із банківськими картками: окремі питання віктимологічної профілактики / В. В. Пивоваров, К. В. Терещенко // Карпат. правн. часоп. – 2015. – Вип. 10. – С. 132–137.
5. Статистична інформація – Генеральна прокуратура України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=104402

Науковий керівник – д-р. юрид. наук, проф. В. В. Голіна

В. О. Бойко,

*студент 4 групи 5 курсу Слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ЩОДО ОСНОВНИХ КРИМІНОЛОГІЧНИХ РИС ОСІБ, ЯКІ ВЧІНЯЮТЬ УБИВСТВА З КОРИСЛИВИХ МОТИВІВ

Корисливі вбивства в усі часи визнавалися злочинами, яким іманентно властива підвищена суспільна небезпека. Про це свідчить історія розвитку українського законодавства про кримінальну відповідальність, починаючи з часів Руської Правди та Литовських статутів. З огляду на сформовану традицію, під час ухвалення Кримінального кодексу України, вітчизняний законодавець включив до переліку обставин, які підвищують суспільну небезпеку вбивств, корисливий мотив.

Питання особистості корисливого насильницького злочинця привертало увагу багатьох учених, таких як Ю. М. Антонян, Б. М. Головкін, А. Е. Жалінський, А. П. Закалюк, О. Ю. Оберемко, О. Р. Ратинів та інших відомих фахівців. Ця тематика є особливо актуальною у світлі сплеску умисних вбивств – в Україні за 2015 р. було обліковано 8224 кримінальних правопорушення за ст. 115 КК України, що майже вдвічі перевищує аналогічні показники попереднього року.

Узагальнюючи результати кримінологічного дослідження убивств, скоєних з корисливих мотивів, проведеного О. Ю. Оберемко, слід навести найбільш значущі соціально-демографічні, кримінально-правові та морально-психологічні риси таких злочинців. Щодо першого блоку ознак, можна сказати, що більшість цих злочинів вчиняються чоловіками (95,3%), віком 18–24 (55,5%) або 25–29 років (17,6%), із середнім освітнім рівнем (93%) [3, с. 129]. Щодо другого, переважною кількістю засуджених (82,3%) було вчинено один злочин впродовж доби; більшість осіб (54,3%), засуджених за вчинення умисного вбивства з корисливих мотивів, перебували у тверезому стані [3, с. 131], що можна пояснити їхнім бажанням зберегти швидкість реакції та уникнути викриття під час формування злочинного наміру. Принагідно зауважимо щодо сутності корисливого мотиву як інтегруючої ознаки цього феномену – відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику про злочини проти життя і здоров'я особи» він становить бажання одержати матеріальні блага для себе або інших осіб (заволодіти грошима, коштовностями, цінни-

ми паперами, майном тощо), одержати чи зберегти певні майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків (одержати спадщину, позбавитися боргу, звільнитися від платежу тощо) або досягти іншої матеріальної вигоди.

Як відомо, саме морально-психологічні риси найяскравіше розкривають внутрішні якості людини, а саме – її світогляд, цінності, ставлення до оточуючих та власної поведінки. За влучним висловом Б. М. Головкина, центральною віссю ціннісних орієнтирів корисливих насильницьких злочинців є матеріальне утвердження себе в потоці драми життєздійснення, значущості свого «Я» в суспільстві й соціальних групах, намагання заявити про себе в такий спосіб, а також прагнення домінувати й повелівати оточуючими, відбирати силою те, що по праву належить іншим [1, с. 153]. Рівень інтелектуального розвитку також посідає одне з визначних місць у сприйнятті соціальних та духовних цінностей. Зокрема, О. Ю. Оберемко встановила, що більшість засуджених (47,1%) негативно ставилися до навчання (періодично пропускали заняття та порушували дисципліну); 20,6% – спочатку навчалися, а потім припинили, мали проблеми з вчителями та навчанням, а 2,3% – взагалі не навчалися [3, с. 131]. На думку авторки, вольова регуляція у корисливих вбивць перебуває на низькому рівні – це особи, які характеризуються імпульсивністю, невірноваженістю та низьким рівнем самоконтролю [4, с. 190].

Підсумовуючи, зазначимо, що вивчення кримінологічних рис осіб, які вчиняють убивства з корисливих мотивів, має значення для розробки заходів запобігання, безпосереднього планування профілактичних заходів у межах території, об'єкта, галузі, а також усунення причин та умов, що сприяють постпенітенціарному рецидиву.

Список літератури

1. Головкин Б. М. Я-концепція особистості корисливого насильницького злочинця / Б. М. Головкин // Проблеми законності. – 2010. – Вип. 107. – С. 143–153.
2. Золотова О. І. Мотивація в механізмі вчинення вбивства з корисливих мотивів // Наук. вісн. Київ. нац. ун-ту внутр. справ. – 2008. – № 2. – С. 159–166.
3. Оберемко Ю. О. Основні кримінологічні риси осіб, що вчиняють умисні вбивства з корисливих мотивів / Ю. О. Оберемко // Форум права. – 2015. – № 2. – С. 126–132.
4. Оберемко Ю. Досвід дослідження ціннісно-нормативної сфери осіб, які вчиняють умисні вбивства з корисливих мотивів / Ю. Оберемко // Проблеми законності. – 2015. – № 130. – С. 180–190.

Науковий керівник – асист. О. О. Шуміло

О. Ю. Бочко,
*студент 20 групи 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВИ ВБИВСТВА

Одним із елементів предмета кримінологічної науки є особа потерпілого. Вона може відігравати різні ролі у механізмі вчинення злочину залежно від виду злочинного посягання, взаємозв'язків із злочинцем, поведінки до і під час вчинення злочину.

У діях злочинця спостерігається певна вибірковість, що часто вказує на наявний взаємозв'язок між жертвою та злочинцем. Більш того, існування дозлочинних зв'язків та їх характер можуть зумовлювати мету, мотив, місце, час, способи вчинення та приховування злочину, визначаючи їх специфіку. Під час розслідування вбивств першочергово досліджується віктимологічний аспект вчиненого злочину, а саме особу жертви, її становище у суспільстві, особисті та службові зв'язки, можливість існування дозлочинного знайомства з винним тощо.